

El Ter

Qui vagi a Ull de Ter, més amunt de Setcases, i hi busqui, sota el Bastiments, un doll significatiu que brolli de la terra, una font generosa i abundant que li faci entendre que allò és el naixement del riu, buscarà en va. El naixement del Ter s'assembla més a l'amor que no pas a l'enamorament: es compon d'afluents petits innumerables, però tots importants, i és la suma d'aquests rierols el que configura l'origen del riu més que no pas una glopada única i arrabassadora. Regalims, córrecs, torrents que, saltant entre les roques, lliscant entre nerets, gencianes i regalèssia, remorejant lluminosos i esquitxadissos, aviat fan un corrent cristal·lí, abundant, gèlid, i impetuós. Asseure-s'hi a la vora és encoratjador. Quan passa per Setcases, després d'haver rebut el torrent d'Orri i el de Carboners, el Ter és un garbuix adolescent i remorós. A Camprodon ja fa el seu goig. A Ripoll, on se li ajunta el Freser, ja és un riu de debò, carregat d'energia i de futur.

La vida del Ter no és pas excessivament llarga –el curs total no arriba als dos-cents quilòmetres- però és una vida plena d'aventura i de treball. Deixa el Pirineu on s'ha format i sembla que el seu destí és endinsar-se en la plana de Vic. Però, després de Torelló, quan arriba a Manlleu, s'hi repensa i, cridat per l'Empordà, deixa el que hauria d'haver estat el seu camí natural i s'enfronta amb les Guilleries. Allà, entre cingleres –Tavertet, el Far-, hi excava gragantees pregones que les modernes tècniques hidràuliques han utilitzat per fer-hi embassaments: Sau, Susqueda, el Pasteral.

El riu s'aprofita per moldre i per teixir, per blanquejar, per fer paper i per treure'n una energia silenciosa i neta: l'electricitat. I per regar, és clar. I, des de 1966, per ajudar a calmar la set de Barcelona. El Ter fertilitza les terres que travessa i quan, després de les Guilleries, es va asserenant i s'esplaia, és la saba de les hortes ben conreades i d'arbredes frescals, arrengraderades com esquadrans ombrívols. Anglès o Bescanó, les deveses de Salt. Quan passa per Girona, el Ter és mansuet. S'endormisca enmig de còdols de granit i de basalt i s'enfanga entre Font Tajau i la Devesa. Aquest és el meu Ter. Un Ter de ribes pedregoses que, de nen, van ser camp d'aventures i d'aprenentatge. Allà vaig saber que al cor de la pedra més dura i més fosca s'hi pot amagar un cristall d'olivina, verd com una espurna d'esperança. També hi vaig descobrir que —pel reflex pietós de la posta— la pell del riu, llimós i brut, cap al tard es tornava rosa i blavosa i taronja i or: una confiança final per tota vida, sempre més o menys tèrbola.

Abans del congost de Sant Julià de Ramis –records de tardes fluvials d'anguiles esmunyedisses-, el Ter rep els altres tres rius de Girona: l'Onyar, el Güell i el Galligants. Fins fa poc, el Ter ha estat un riu marginal a la vida de Girona. Més que un riu de la ciutat n'era una frontera i, quan baixava ple, un enemic. Ara, però, sembla que, si la ciutat va creixent a la seva riba esquerra, s'hi convertirà en un riu plenament urbà.

Després del congost de Sant Julià de Ramis, el Ter entre pollancredes i sorrals, passa prop de Celrà i de Bordils, de Flassà i de Verges, regant i recollint tota mena de deixalles, i es prepara, cansat, per abandonar-se al seu final sota el Montgrí, un final lent i dubitatiu. Diuen els entesos (Joan

Boadas i Xavier Sunyer, en un llibret memorable, *El Ter*) que antigament formava un gran delta que compartia amb el Fluvià i la Muga, prop de les ruïnes d'Empúries. Era aquesta la mort natural del Ter? No ho sabem. De fet, ara mor en un llit artificial –com aquell qui diu en un llit d'hospital-. Però el Montgrí, aspre i solemne, li ha de recordar, per força, la dringadissa de la seva joventut i, just quan les seves aigües dolces es barregen amb la sal de l'eternitat, al seu horitzó hi apareixen unes illes flotants com de merenga encalijada, les Medes, que no són altra cosa que una imatge del paradís.

Ja sé que és un tòpic allò del riu de la vida. Però qui no ha tingut un riu a prop en la seva infantesa, qui no s'hi ha enfangat i emmirallat, no ha après d'una manera tangible que fertilitat i corrupció anaven juntes, no ha après d'una forma real que les aigües passen i que el riu queda, que els homes passem i que la vida roman. I tampoc no ha après la útil i aparent paradoxa: que un riu és un lloc fluïd. Sóc decididament partidari dels llocs fluïds. Sóc decididament partidari de l'educació fluvial.